Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXVIII. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 14, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 24. OKTOBRA (OCT. 24), 1935. Subscription $6.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 208

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918

Anglija noče vojne z Italijo, pravi zunanji minister Hoare

Delavska opozicija v parlamentu obdolžila vlado zavlačevanja bojkotne akcije. Govor angleškega zunanjega ministra pomiril Italijo. Triindvajset držav ustavilo izvoz bojnega materiala Italiji. Francoski premier pritiska na Mussolinija, naj pojasni pogoje za mir v Afriki

London, 23. okt. — Neuradno poročilo iz Addis Ababe londonskemu listu "News-Chronicle" glasi, da je bilo v Mussolinijevi vojni v Abesiniji doslej ubitih 26,000 mož. Od teh je 20,000 Abesincev in 6000 Italijanov, toda dve tretjini zadnjih so bili domačini iz Eritreje in Somalije. Poročilo se dalje glasi, da med ubitimi Abesinci je doslej bilo do tristo žensk in otrok.

London, 23. okt.—Velika Britanija ne bo šla v vojno, da prepreči italijansko okupacijo Abesinije. Anglija in Liga narodov tudi ne bosta blokirali sueškega prekopa ali izvajali drugih militarističnih sankcij proti fašistični Italiji. Ako ima Mussolini kakšne sugestije glede hitrega končanja afriške vojne, jih bo Anglija z veseljem sprejela predno stopijo ekonomske sankcije v veljavo. Velika Britanija nima namena imeti nobenega spora z Italijo. Vsakdo, ki trdi drugače, je lažnik.

To je bila vsebina govora angleškega zunanjega ministra Samuela Hoareja v parlamentu, ki se je včeraj sešel na kratkem zasedanju. Zasedanje bo trajalo dva dni, nakar bo parlament razpuščen in razpisane splošne volitve, ki se bodo najbrž vršile 14. novembra.

Vsi sedeži v parlamentu so bili zasedeni in tudi galerija. Navzoč je bil tudi Dino Grandi, italijanski poslanik v Londonu. Hoare je v svojem govoru orisal kritično situacijo v Afriki in zagovarjal politiko in akcije britske vlade. Omenil je potežkoče, na katere je naletela Liga narodov v sedanji krizi. Ako je potežkoča v svojih akcijah, je to treba pripisati nesoglasju med državami, ki so včlanjene v Ligi.

Hoare je emfatično zanikal obstoj spora med Anglijo in Italijo. Velika Britanija le podpira Ligo narodov v njenih poskusih za stabiliziranje svetovnega miru. Zadar ni hotela izrabiti sedanje kontroverze kot pretvezo za napadanje fašizma. Vsaka država ima pravico, da si sama doloˇi formo vlade in Anglija se noče vmešavati v notranje zadeve drugih držav.

Dalje je Hoare zanikal, da Anglija vodi gibanje, da se Italija izolira. Ona bo sodelovala le v kolektivnih akcijah, za katere se izrekla Liga narodov.

C. R. Attlee, ki je nasledil Geo. Lansburyja kot voditelj laboritov v parlamentu, je kritiziral vlado in jo obdolžil zavlačevanja v zvezi z izvajanjem sankcij proti Italiji. Rekel je, da Mussolini ne bi pričel z afriško vojno, ako bi bila angleška vlada zavzela tako odločno stališče v januarju kakor ga je v septembru.

Rim 23. okt. — Italija se je oddahnila, ko je zunanji minister Hoare izjavil v parlamentu, da Velika Britanija ne bo izvajala militarističnih sankcij proti fašistični državi.

Italijani smatrajo Hoarejev govor za prvo dobro vest, ki je prišla iz Londona po dolgem času. V govoru vidijo dokaz, da se je Anglija "končno spametovala." Uradni krogi so odklonili komentar in čakajo na rezultat pogovorov, ki so sedaj v teku med Anglijo, Francijo in Italijo. Ekonomske sankcije, katere namerava izvajati Liga narodov, Italijanom ne zdijo preveč nevarne. Uverjeni so, da bodo lahko dobili vse, kar potrebujejo, s

(Dalje na 5. strani.)

Italijanske puške proti Mussoliniju!

To svetuje Italijanom angleški laborit

London, 23. okt. — Jack McGovern, ognjeviti laborit iz Glasgowa, je včeraj v svojem govoru v angleški zbornici pozval Italijane, naj obrnejo puške proti Mussoliniju, namesto da pobijajo Afričane in vojne bo hitro konec. McGovern je v splošnem ožigosal vse imperialistične vojne, tudi angelške.

"V petdesetih letih vladanja kraljice Viktorije je Anglija uprizorila 32 velikih in majhnih vojn", je rekel McGovern. "Mussolini zdaj ponavlja isto igro, katero je igrala Anglija. Če bi italijanski delavci imeli kaj pameti in malo manj hlapčevske krvi v svojih žilah, bi obrnili puške in strojnice proti Mussoliniju in njegovim fašistovskim generalom. S tem se bi bolj postavili kakor se pa danes postavljajo s pobijanjem ubogih črnokožcev v Afriki."

Sodišče zavrglo prošnjo oblačilne unije

Nad sto stavkarjev obtoženih žaljenja sodišča

Cincinnati, O. — (FP) — Državno vrhovno sodišče je odklonilo peticijo tukajšnje unije oblačilnih delavcev, naj prepreči, da ne bo sodnik Alfred Mack predsedoval obravnavi glede kršenja injunkcije, ki jo je izdal proti uniji Amalgamated Clothing Workers of America. Injunkcija prepoveduje piketiranje oblačilnih firm, proti katerim je izbruhnila stavka.

Delavski voditelji pravijo, da je injunkcija, ki jo je izdal sodnik Mack, ena najbolj drastičnih, kar jih je bilo izdanih v državi Ohio. Poleg piketiranja prepoveduje uniji gmotno podpiranje stavkarjev. Tukajšnja centralna delavska unija je sprejela resolucijo, v kateri pravi, da je Mackova injunkcija sodnijski terorizem.

Okrog sto članov oblačilne unije, med temi Jack Kroll, član eksekutivnega odbora in Hyman Schneid, organizator, je bilo obtoženih žaljenja sodišča, ker so kršili Mackovo injunkcijo.

Sedanja kampanja, da se organizira vse oblačilne delavce v Cincinnatiju, je del splošne, ki jo je odredila eksekutiva Amalgamated Clothing Workers of America. Pet večjih oblačilnih firm v tem mestu se je že podalo, upira pa se še Ohio Custom Garment Co., openšaparska družba, ki ima večje število delavnic v Cincinnatiju.

Dasi je državno vrhovno sodišče poverilo predsedstvo obravnave sodniku Macku, se vzdržuje mnenje, da se bo udal masnemu pritisku in umaknil.

Bojkot Italije uspešen v Indiji

Bombaj, Indija, 23. okt. — Italijanski parnik Conte Verde, ki je včeraj zapustil Bombaj, je odvedel le 15 potnikov. To je rezultat bojkota italijanskih parnikov v Indiji.

Domače vesti

Zaletel oproščen

Chicago.—Albin Zaletel (menda rojak) iz Niagara Fallsa, N. Y., je bil zadnji torek pred mestnim sodiščem oproščen obtožbe, da je z nožem osuval neko Ano Zimmerman, 4030 Clarendon ave., s katero se je pismeno zaročil, ko pa je prišel v Chicago, ga ni marala. Oproščen je bil na podlagi policijskega poročila, da se je Ana preselila z omenjenega naslova in zdaj je ne morejo najti. Ker pa ni bilo tožnika, ni treba sodnika. Zaletel je povedal, da je po poklicu zobozdravniški tehnik in s Zimmermanovo se je ženil s posredovanjem neke ženitvene agenture.

Nov grob v Minnesoti

Eveleth, Minn. — Tu je umrla v visoki starosti Helena Čampa, ki je kot vdova prišla semkaj pred 24 leti iz Nemčije in se potem poročila z rojakom Luko Čampo. Pred leti je drugič postala vdova, nakar je živela pri družini Johna Janca.

Nov grob v Jolietu

Joliet. — Zadnje dni je tu umrla Ana Berčan, roj. Vidmar, doma iz Vrtače pri Semiču v Beli Krajini. Tu zapušča moža, štiri sinove, tri hčere, dva brata in sestro, v Chicagu pa drugega brata.

Rusija odprla arktično morsko pot v Azijo

Moskva, 23. okt. — Oton Schmidt, vodja sovjetskih arktičnih ekspedicij, je včeraj poročal sovjetski vladi, da je morska pot iz Evrope v Azijo v arktičnem pasu odprta. Prvič v zgodovini je severno Ledeno morje porabno za praktično plovbo in v preteklem poletju je plulo več ko sto ladij iz Evrope v severni Pacifik in obratno. Ledeno morje je poleti prosto ledu vseskozi, le pozimi zamrzne docela. Sovjetske ekspedicije so ob plovbenem pasu zgradile pet radiopostaj in ustanovile osem letalskih linij, katere krijejo 5300 milj daljave.

Stavkovni izgredi na britskem otoku

Trije zamorci ubiti in več drugih ranjenih

Kingston, St. Vincent, 23. okt. — Stavkujoči zamorski delavci so se uprli obsednemu stanju in izolirali to mesto od ostalih krajev otoka. V izgredih, ki trajajo že dva dni, so bili že trije stavkarji ubiti.

Medtem, ko so pomorščaki z britske bojne ladje patruljirali ulice, so stavkarji razdejali most v Camdenu, ki veže kapitol z ostalimi pokrajinami. Podrli so tudi telefonske drogove in jih položili čez cesto.

Stavkarji so včeraj uprizorili velike demonstracije na hribu Byeras in v Camden parku ter oplenili več trgovin. Po včerajšnjih izgredih je spet zavladal mir v Kingstownu. Več stavkarjev je bilo aretiranih in odvedenih v policijske barake. V zadnjih bitkah med stavkarji in policijo je bilo najmanj 14 oseb ranjenih, med temi šest policajev in dve ženski.

Delavski nemiri so se pojavili že pred več meseci, italijansko-abesinski konflikt pa je zanetil plemensko sovraštvo. Izgredi so sledili masni demonstraciji stavkarjev zadnji pondeljek. Izgredniki so razdejali avtomobil angleškega governerja Selwyna Griera, nakar so governerja držali kot jetnika, dokler ni pristal na pogajanja z reprezentanti stavkarjev.

Kompanijski pobojnik mora v ječo

Priznal je, da je pretepel organizatorja

Austin, Minn. — (FP) — Charles Smith, kompanijski pobojnik, je prejel $20, ker je napadel in pretepel Franka Ellisa, organizatorja neodvisne unije klavniških delavcev v zadnji stavki. To je priznal na sodišču, ki ga je obsodilo na mesec dni zapora.

Dalje je povedal, da sta mu dr. Burns, uradnik klavniške družbe in Albert Lea, pravni zastopnik kompanije, obljubila dobro službo, če bo spravil Ellisa s poti, toda obljube nista izpolnila. Prejel je le $20, ne pa službe.

STAVKA PRISTANIŠČNIH DELAVCEV NA JUGU

Houstonska policija ščiti stavkokaze

FEDERALNA VLADA POSREDUJE

Houston, Tex. — (FP)—Mestni svet je najel 30 posebnih policajev, ki zaeno z regularno policijo stražijo pristanišče in protektirajo stavkokaze, katere so parobrodne družbe importirale iz drugih krajev. Policiji poveljuje Frank Hamas, notorični pobojnik.

Okrog 5000 članov Mednarodne zveze pristaniščnih delavcev je zavojevanih v stavki. Šli so v boj za priznanje unije in zvišanje mezde. J. M. Lykes, predsednik Lykes Bros. Steamship Lines, je v bojazni pred organizirano silo stavkarjev zahteval policijsko zaščito, katero je tudi dobil. Izjavil je, da je taka sila potrebna, če hoče Houston imeti odprto pristanišče.

Posledica akcije mestnega sveta, trgovske zbornice in pristaniščne komisije, s katero so podprle parobrodne kompanije, je bila naznanilo 1600 oljnih delavcev v tukajšnjih čistilnicah olja, da bodo bojkotirali trgovce v Houstonu.

Nekatere parobrodne družbe so izjavile, da so pripravljene podpisati novo pogodbo z unijo pristaniščnih delavcev pod pogojem, da pogodba ne bo uključevala delavcev v pristaniščema Lake Charles in New Orleans, La. Na to ponudbo so stavkarji odgovorili, da ne bodo podpisali nobene pogodbe, ki ne bi uključevala pristaniščnih delavcev v omenjenih krajih.

Federalna vlada je posegla v konflikt in poslala svojega posredovalca v Houston, ki je naznanil, da bo pozval reprezentante delavcev in parobrodnih družb na konferenco, na kateri bodo razpravljali o končanju stavke.

"Rešitelj civilizacije". (Narisal Jerger.) —Federated Pictures.

Socialisti zmagali pri danskih volitvah

Agrarci so nazadovali

Kopenhagen, 23. okt. — Včeraj so bile volitve poslancev za nižjo zbornico na Danskem in volilni izid, ki pa še ni popolen, kaže, da je vlada zmagala. Danska vlada je socialistična. Socialisti so pomnožili svoje mandate in agrarci, ki so forsirali volitve, so bili tepeni.

V prejšnji zbornici je bilo 62 socialistov in 14 radikalnih levičarjev, ki so skupaj tvorili vlado; opozicija je imela 62 poslancev, od katerih je bilo 25 agrarcev, 27 konservativcev in 11 poslancev manjšinskih strank.

Agrarci so izzvali politično krizo, ko so zahtevali devaluacijo denarja, krone, da bo 30 kron za angleški sterlinski funt namesto 22 kakor je danes. (Danska krona je vredna okrog 16 ameriških centov.) Na ta način bi danski kmetje dobili več v kronah za blago, ki se izvaža na Angleško. Vlada se je protivila temu, ker bi devaluacija ovirala uvoz surovin. Ker pa agrarci le niso hoteli odnehati od svojih zahtev in so zadnje mesece uprizarjali protestne demonstracije po deželi, je Stauning, predsednik socialistične vlade, razpustil zbornico in razpisal volitve. S tem je dal agrarcem priložnost, da pokažejo svojo politično moč v Danski.

Veteran sovjetske armade obsojen na smrt

Sebastopol, USSR, 23. okt. — Sergij Mulijarenok, častnik v rdeči armadi, ki je bil pred 15 leti odlikovan za svoje junaštvo, ko je pomagal zlomiti moč bele Vranglove armade na Krimu, je bil včeraj obsojen na smrt. Pred kratkim je prišlo na dan, da je Mulijarenok v isti civilni vojni izdal beluhom deset komunistov, ki so bili ustreljeni v Sebastopolu leta 1920. Obtoženec se je izgovarjal, da je izdal desetorico zaradi tega, da je rešil sebe iz ujetništva.

Odličen nacij prisiljen v samomor

Hamburg, Nemčija, 23. okt.—Max Oboussier, direktor Hamburg-American parobrodne družbe in odličen član nacijske stranke, je včeraj naglo umrl. Naciji so naznanili, da ga je zadela kap, družini so pa prepovedali govoriti o podrobnostih njegove smrti. Splošno mnenje je, da je Oboussier izvršil samomor na zahtevo lokalnih nacijskih voditeljev, s katerimi se je zadnje čase resno spri.

Italijansko zlato naglo izhlapeva

Ženeva, 23. okt. — Številke, ki jih je mednarodna banka v Bazlu predložila Ligi narodov, kažejo, da je Italija v prvih treh tednih v oktobru porabila eno desetino svoje zlate rezerve. V začetku oktobra je Italija še imela okrog pet milijard lir (lira je danes vredna osem ameriških centov) zlate rezerve, toda ta rezerva je krila le okrog 20 odstotkov papirnatega denarja v Italiji.

Tekstilna unija v boju proti mezdnim redukcijam

Providence, R. I. — Horace Riviere, podpredsednik United Textile Workers of America, je naznanil sejo eksekutivnega odbora te organizacije, na kateri bodo razpravljali o načrtih, ki naj bi preprečili polom mezdnega standarda, ki ga je uveljavila Nira v velikih tekstilnih tovarnah. Odkar je vrhovno sodišče razveljavilo zakon obnove, tekstilna podjetja v novoangleških in drugih državah stalno znižujejo mezde, je dejal Riviere.

JEKLARSKI DELAVCI V NOVI REVOLTI NA VZHODU

Uprli so se kompanijskemu unionizmu

ZAHTEVAJO ZVIŠANJE MEZDE

Pittsburgh, Pa. — (FP)—Revolta proti kompanijskim unijam, ki se je pričela med delavci v tovarnah American Sheet & Tin Plate, se je razširila na delavnice Jones & Laughlin Co., ki je ena največjih sovražnic organiziranega delavstva med jeklarskimi družbami.

V tovarni te družbe v Aliquippi, Pa., so delavci podpisali peticijo, v kateri zahtevajo zvišanje mezde 15 odstotkov, katero je podprlo tudi 35 izmed 36 reprezentantov kompanijske unije. Uprava Jones & Laughlin zanika, da je kdaj prejela to zahtevo, čeprav se njeni predstavniki udeležujejo vseh sej kompanijske unije.

Slično gibanje se je pojavilo med delavci v tovarni Carnegie Steel Co. v Duquesnu. Vprašali so za mezdno zvišanje in zahtevali od svojih reprezentantov v kompanijski uniji, naj se za to borijo.

Uradniki jeklarskih družb, ki so ustanavljali kompanijske unije z namenom, da ustavijo mezdna gibanja, so v zagati. Delavci pri Sheet & Tin Plate so prvi revoltirali, ko so sklicali konvencijo kljub določbi kompanijske unije, ki to prepoveduje. Arthur H. Young, podpredsednik U. S. Steel korporacije in načelnik biroja za delavske odnošaje, se je hotel udeležiti konvencije, a so mu delegatje odklonili sedež. Sheet & Tin Plate je podružnica U. S. Steel korporacije.

Petodstotno zvišanje mezde, ki so ga pravkar izvojevali delavci v industriji aluminija, organizirani v uniji Ameriške delavske federacije, je opogumilo jeklarske delavce in pripravili so se na boj. Zvišanje je sledilo dolgi konferenci z uradniki Aluminum Co. of America, Mellonovo družbo, ki ima monopol nad industrijo aluminija. Povišanja so bili deležni vsi delavci v tovarnah te družbe, ki jih ima v New Kensingtonu, Pa., East St. Louisu, Ill., Massini, N. Y., in Badinu, N. C.

Nacij degradiran, ker je spal, ko je Hitler govoril!

Berlin, 23. okt. — Pred dvema tednoma je imel "firar" Hitler svoj običajni govor v radiu. Vsi uradniki se morajo ob takih prilikah zbrati v svojih uradnih prostorih in pazno poslušati "firarja". Neki izgaran berlinski uradnik je pa med Hitlerjevim govorom zaspal. Takoj je bil ovaden svojemu predstojniku in drugi dan je bil vržen na cesto. Njegovo ime so zamolčali.

Argentina mora posekati vinograde

Buenos Aires, 23. okt. — Argentinska vlada je včeraj odobrila zakon, ki določa, da mora biti v bodoče pridelek vina v Argentini znižan za 100,000 litrov letno, da ne bo več cena tako nizka. Vinogradniki morajo posekati vinograde, kolikor jih je odveč, in vlada jim bo plačala odškodnino.

Francija nastopi proti domačim fašistom

Pariz, 23. okt. — Francoska vlada pripravlja drastične zakone za potlačenje domačih fašističnih organizacij, ki so vedno bolj predrzne in očitno grozijo s puči. Novi zakoni omeje ulične demonstracije in privatno trgovino z orožjem.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Delavci v politiki

Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je odprl zborovanje te organizacije v Atlantic Cityju s tirado proti samostojni delavski stranki v Združenih državah. Rekel je, da ameriško delavstvo bo mislilo na to stranko takrat, kadar bo videlo, da mu bo samostojna stranka bolj koristila kakor pa sedanja taktika federacije, katera izbira "prijatelje" pri kapitalističnih strankah. To Greenovo stališče je zavzela tudi federacija, ki je zavrgla resolucijo za ustanovitev samostojne delavske politične stranke.

Green je opravičil svoje nasprotstvo proti delavski stranki s tem, da se je skliceval na komunistični kongres v Moskvi, češ, da so tam govorili o potrebi samostojne delavske stranke v Ameriki. To je smešno. Ako Green ne sme storiti ničesar, kar odobravajo v Moskvi, zakaj pa je ožigosal Mussolinija in Hitlerja, ki sta bila tudi v Moskvi ožigosana?

Ideja delavske stranke se mora soditi po razmerah in potrebah ameriških delavcev, ne pa po tem, kaj pravijo v Moskvi. Rusija nas v tem oziru ne briga. Če je samostojna delavska stranka ameriškim delavcem potrebna, tedaj mora priti, čim prej tem bolje, ne glede na to, kako bo Stalin vesel tega.

Samostojna delavska stranka v Združenih državah je potrebna! Že davno je bila potrebna. Ako se Green in njegov starokopitni tabor ne ozirata na druge dokaze, se bi morala ozirati na besede organizatorice unije oblačilnih delavcev Anne Loughlin, ki je rekla pred Greenovim nosom na konvenciji:

"Naši delavci se bolj in bolj zavedajo, da vse, kar pridobijo s stavkami, jim odvzamejo delodajalski poslanci v zakonodajnih zbornicah. Delavci so danes prepričani, da strokovna organizacija sama jim nič ne pomaga" . . .

Miss Perkins v zmoti

Frances Perkins, tajnica oddelka za delo v Rooseveltovi administraciji, je obiskala zborovanje Ameriške delavske federacije in apelirala na delegate, naj kooperirajo z vlado pri poravnavah sporov med delavci in delodajalci.

Njen govor je bil dober, toda Perkinsova ga ni govorila na pravem mestu. Zašla je med napačne ljudi, ko je prišla med delavske delegate. Apel na delavce, naj kooperirajo z vlado pri izvajanju delavskega razsodišča in ostalih delavskih zakonov, je brez pomena. Delavci kooperirajo!

Miss Perkins bi morala obiskati zborovanje tovarnarjev in tamkaj apelirati za kooperacijo! Tovarnarji so oni, ki nočejo sodelovati z vlado! Tovarnarji so oni, ki so ignorirali in uničili Niro in danes ignorirajo in poskušajo uničiti Wagnerjev zakon! —

Papež za ekspanzijo Italije

Časopisi poročajo, da papež Pij pridno deluje za ekonomske koncesije in teritorialno ekspanzijo (razširjenje) fašistične Italije. Papež je aktiven po svojih nuncijih, ki nadlegujejo Anglijo, naj prizna fašistični Italiji vsaj kos Abesinije in potem bo mir v Afriki . . . Papež deluje za konec vojne na ta način, da Mussolini dobi kar zahteva.

Papež se je izrazil, kakor poročajo listi, da je ekspanzija Italije sicer krivična, toda potrebna.

Ne vemo, kako si papež to tolmači. Papež zastopa nekakšno "Kristovo kraljestvo, ki ni od tega sveta" in katero nima nobene zveze s fašistično Italijo, kljub temu se zanima za povečanje Italije, ker je to potrebno, čeprav ni pravilno. Papežu je torej EKONOMSKA POTREBA fašistične Italije prva in potem šele pride moralni kriterij njegovega "Kristovega kraljestva", po katerem Italija nima prav, da s silo jemlje ozemlje v Afriki.

Zaman se vprašujemo, kako si papež to tolmači. To so "svete skrivnosti", ki jih sme razumeti samo papež, ki se "nikoli ne moti" v verskih in moralnih zadevah . . . Ako fašistična Italija jutri napade Jugoslavijo, bo po papežu tudi to krivično, toda potrebno, kajti Italija potrebuje surovine, ki jih danes nima.

Nekaj pa je zanimivega: tudi pri papežu je *ekonomski determinizem* prvi!

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Novice o delu in društvih

Universal, Pa. — Delavske razmere so vedno slabše. Čim se kakšno novo delo odpre, se pa drugo ustavi, tako da je vedno mnogo brezposelnih. Prošli mesec je zaprla svoja vrata tukajšnja cementarna, last Universal Atlas Cement Co., ki je obratovala kakih šest mesecev, a le z malim številom delavcev. Zaprta bo do aprila ali pa še dalje.

Ostali delavci, kar jih je zaposlenih, delajo pri različnih delih, nekaj po raznih rovih, ki so vsi unijski, organizirani pri United Mine Workers of America uniji, katera je pred kratkim podpisala novo pogodbo za 18 mesecev. S tem je bila mezda nekoliko zvišana, kljub temu pa ne more rudar mnogo zaslužiti. Nekateri delavci delajo na železnici pri različnih delih, nekaj pa jih je uposljenih pri znani Westinghouse Electric Manufacturing kompaniji v East Pittsburghu.

Na društvenem polju še dovolj povoljno napredujemo. Imamo več društev, ki spadajo k raznim organizacijam in sem pa tam to ali ono društvo priredi kako veselico, največkrat pa seveda mladinsko društvo Comets št. 715 SNPJ. Tako so se tudi člani Slovenske dvorane spomnili, da je čas, da priredijo svojo zabavo, ki se bo vršila v soboto dne 9. novembra zvečer. Igral bo Jackov orkester in vstopnina je 25c.

Slovensko dvorano smo zadnje čase precej prenovili; gotovo je še precej članov, ki je niso videli, odkar je prenovljena. Zato se uljudno vabijo, da se gotovo udeležijo omenjene zabave. Vabljeni so seveda tudi vsi ostali rojaki iz vse bližnje okolice in naselbin, mi smo pa pripravljeni poset vrniti. Pripravljalni odbor bo skrbel za dober prigrizek, dobro zabavo in vse drugo, kar spada na take veselice.

Paul Kokal, tajnik.

Še o zadrugah

Pueblo, Colo. — Pred par tedni smo imeli v našem mestu v ožjem krožku nekakšno predavanje o zadružnem gibanju. Govoril je organizator industrije Goodwill ali zadružnega gibanja v Združenih državah. Predočil in povedal je, kako so pred petdesetimi leti na Angleškem delavci organizirali prvo takšno zadrugo. To je takozvana ročdelska zadruga. Takšno konzumno zadružništvo se je razširjalo najbolj v škandinavskih državah poleg angleških zadrug, in končno se je pričelo gibati tudi v Združenih državah. Sedem milijonov članov je na Angleškem v takšnih zadrugah. Dobiček se razdeli koncem leta na tem, koliko je odjemalec kupil v zadrugi.

V Združenih državah, pravi dr. Helms, je en milijon članov v konzumnih zadrugah. V prošlem letu so te zadruge imele več ko sto milijonov dolarjev prometa.

Pri vsem tem prometu konzumnih društev v Združenih državah bo največ tistih, ki jih goje Finci, Švedi in seveda tudi Slovenci.

Dr. Helms pravi: "Zadružno gibanje ni politično in ni socializem. Je stvar, ki je zelo draga ameriškemu ljudstvu—je demokracija." Dalje pravi: "Goodwill industrija je najbližja zadružnemu gibanju, je že organizacija producentov in konzumentov, je pa gotovo načelo, katero je treba upoštevati, predno se prične veliko zadružno gibanje, in to je, da ljudstvo mora biti prej o tem temeljito podučeno."

Kako važna je pri vsakem razvoju poduk in šola; šola za vsako stvar, za vsak viden začetek mora prej biti usmerjena misel tega začetka.

V Pueblu je goodwillsko—tako ga imenujejo — konzumno zadružništvo v razvoju. Kako blizu je zadružnega ali ročdelskega načrta, nam ni znano. Poročajo pa, da se je v tej brezposelnosti mnogim ljudem pomagalo direktno in indirektno.

Slovenska zadružna prodajalna v Pueblu — četudi je bil namen dober pri organiziranju prodajalne — ni in ne posluje po sistemu ročdelskega zadružnega gibanja. Prvič je kriv delniški sistem. Temu lahko rečemo profitni sistem. Drugo je popust pri plačevanju vsak mesec, ali kakor že. In pa prevelika navada na dolg. Glavna in največja zapreka pa bo v tem, ker nimamo sredstev za večji razmah prodajalne, kajti velika večina slovenskega delavstva ne zapopade tega gibanja, ge ne more razumeti. Vsako tako "štacuno" si predstavlja kot navaden profit, kadar se deli vzajemni dobiček. Tudi privatniki, to je privatne prodajalne, dajejo veliko kredita odjemalcem, ker ga morajo, ako si hočejo obdržati odjemalce.

Slovenska zadruga v Pueblu daje popust, nekaj odstotkov, kadar kdo kaj plača, toda ne na pokupljeno moko in sladkor. Ves čas do sedaj, ali ves čas obstoja prodajalne, se je pa parkrat razdelilo šest odstotkov na delnico.

Zelo dobro bi bilo, če bi od slovenskih prodajaln ali zadružnih podjetij iz drugih krajev v Ameriki poročali o načinu poslovanja takih zadružnih prodajaln, in kak uspeh je v razvoju istih, kakšno je razpoloženje delavstva do zadružnega gibanja. Eno bo gotovo: Dokler se delavstvo ne zave samo svoje naloge, da upravlja samo sebe; dokler bo prepuščalo upravo mest, okrajev in držav političnim šarlatanom; dokler ne bo organizirano tako močno, da lahko vpostavi vse uprave iz svoje organizacije, tako dolgo ne bo nobenega velikega razmaha na zadružnem polju.

Joe Hočevar.

Prijatelju v spomin

Henryetta, Okla. — Dne 20. sept. se je v rudniku v Penni smrtno ponesrečil moj prijatelj in sošolec Andrej Šimenec. Še kot dečka sva gojila željo, ko dorasteva, da bova skupaj odpotovala v daljno Ameriko, tja preko širnega morja za boljšim kosom kruha.

Ko sva odrasla, sva bila z Andrejem skupaj uposlena v opekarni Janeza Gregorca v Mengšu. Andreja sem zapustil leta 1907, ko sem odšel v Ameriko in ko sem se leta 1911 vrnil v domovino, sva spet skupaj delala v isti opekarni, on kot mašinist in jaz kot rezalec opeke. Spet sem odšel v Ameriko in Andreja pustil v domovini. Že takrat je bil razredno zaveden delavec.

Naslednje leto, 1912, se je Andrej nepričakovano pojavil na bakrenem okrožju države Michigan. Zopet sva bila skupaj, zaposlena pri eni in isti družbi Skupaj sva delala do izbruha velikega štrajka zavednih rudarjev na bakrenem okrožju. Ko je kompanija importirala deputije, "da čuvajo njeno privatno lastnino," sva z Andrejem odpotovala na železno okrožje Minnesote kjer sva spet skupaj delala, pa ne dolgo, kajti mene se je polastila želja po potovanju. Tako me je pot zanesla v državo Oklahomo na polje mehkega premoga, kamor je čez nekaj časa prišel tudi Andrej. Spet sva delala v enem in istem rovu.

Prijatelj Andrej se je kmalu podal v staro domovino, da si tam izbere življenjsko družico. Ker je ljubil svobodo in je bil naprednega mišljenja, se je kmalu spet vrnil v Oklahomo in zopet sva skupaj delala. Potem sva skupaj potovala v državo Indiano. Dočim sem se jaz vrnil v državo Oklahomo, je on ostal v Indiani, kmalu pa mi je sledil in spet sva bila skupaj, dokler ni odpotoval v državo Pennsylvanijo. Od takrat ga nisem več videl. Medtem je prišla iz domovine njegova deva, s katero se je poročil. Sledilo je srečno zakonsko življenje, s svojo družino vred se je počutil srečnega. A sreča mu ni bila mila. Dne 20. sept. zjutraj je odšel zdrav in vesel na delo v rudnik, iz katerega pa se ni več vrnil živ k svoji družini. Nesrečna in nagla smrt mu je pretrgala nit življenja, ko je nanj padla 15 ton težka skala, in na mah je bilo uničeno življenje mojega prijatelja in sodelavca.

Pokojni prijatelj nas je zapustil še v cvetu moške dobe, star šele 47 let. Za njim žaluje njegova soproga, njegova 11 letna hčerka edinka, bratranca Gregor in John Šimenc v Cornwallu, Pa., mnogo prijateljev, znancev in članov SNPJ, katere zvesti član je bil mnogo let. Spavaj mirno, dragi prijatelj, lahka naj ti bo ameriška gruda, prizadeti družini pa izrekam moje globoko sožalje!

John Rakeff, 220.

Naše občinske volitve

Bridgeport, O. — Ker se bodo tukaj na 5. nov. vršile občinske volitve in ker kandidati niso na listi označeni po pripadnosti stranke, a kandidatov je 'kot listja in trave', zato se priporoča vsem našim volilcem, da oddajo svoje glasove za Ludvika Hogeta in Francis Reynoldsa, ki kandidirata za občinska stražnika ali konstablerja.

Oba imenovana kandidata sta naklonjena delavstvu in zadnji je član soc. stranke. Vsem članom SNPJ v tej okolici se priporoča, da opomnijo svoje prijatelje, da glasujejo za omenjena dva kandidata.

Urad naše občine bi moral biti v rokah delavskih zastopnikov. To se bi lahko zgodilo v bodoče s tem, da se organiziramo in postavimo svojo listo kandidatov.

Članstvo društva št. 13 SNPJ se vabi, da se udeleži redne mesečne seje v nedeljo dne 3. nov. Ker bo ta seja zelo važna, ste prošeni, da ste gotovo navzoči.

Joseph Snoy, 13.

Z obiska v Willardu

Ely, Minn. — Pred tremi tedni sem bila na obisku na Willardu, Wis., in z menoj je bila moja hčerka Tina. Obiskat sva šli mojega brata Gregorja Čelešnika in njegovo družino. Obiskala sem tudi Lunkove, Murgelove, Prebilove in Permetove. Vsem tem se iskreno zahvaljujem za prijazni sprejem.

Na Willardu sva se mudili štiri dni, na predvečer najinega odhoda pa so nama priredili prijetno presenečenje, ki nama ne bo šlo nikdar iz spomina. Bila je to gostija prve vrste in navzočih je bilo okrog štirideset ljudi, večina bivših elyških naseljencev. Zabavali smo se pozno v noč.

Naši rojaki na Willardu imajo krasne domačije, ki jih je vredno pogledati. Tam se lahko vidi, kaj vse zmorejo pridne roke. Iskrena zahvala vsem skupaj, posebno mojemu bratu in njegovi ženi. Ko pridete k nam v posete, vam bomo drage volje gostoljubje vrnili. Zdravstvujte!

Frances Seliškar.

O 15-letnici zadruge

North Chicago, Ill. — V nedeljo 13. oktobra se je vršila proslava petnajstletnice naše zadružne prodajalne v S. N. domu.

Pripravljalni odbor je povabil tudi naše žensko društvo št. 119 SNPJ, da katera članic spregovori par besed na tej proslavi, kajti naše društvo je nositelj te ideje. Ker se pa v tem času ni mogla vršiti društvena seja, so društvene uradnice apelirale name, naj izvršim to nalogo, ker rem še edina pri društvu izmed štirih članic, izvoljenih v sklicevalni odbor na društveni seji 22. februarja 1920.

Izvoljene smo bile Leopoldina Tonin (ki jo pa žal že krije črna zemlja), nositeljica zadružne ideje, je sodelovala z nami, tako tudi Rozi Skala, Frances Grohar in podpisana. V tem gibanju smo bile do 23. aprila, nakar je bil izvoljen začasni odbor, ki je deloval naprej in izvršil vse potrebno, da so se dne 13. septembra istega leta odprla vrata naši zadružni prodajalni.

Ker so pri vsaki delav. stvari potežkoče, tako tudi naše gibanje ni bilo brez njih. Danes po petnajstih letih pa smo lahko ponosni na naše skromno delo. Naša zadruga zalaga danes 500 družin z življenskimi potrebščinami.

Žene in možje, delujmo nesebično še naprej za našo skupno last!

Te vrstice sem napisala, ker čutim, da se godi krivica društvu št. 119 SNPJ in pa mojim trem sodelavkam, ker nisem mogla na dan proslave izvršiti naloge, za katero sem se namenila.

Frances Slabe, 119.

Maškeradna veselica

Sharon, Pa. — Z delom se ne moremo dosti pohvaliti in tudi ne hudo pritožiti. Nekaj ljudi dela dobro, večina slabo in nekoliko prav nič ter moramo biti zadovoljni, da bi se sedaj na zimo ne poslabšalo.

Ker se bliža ameriški pustni dan "Halloween", smo pri Slovenskem ženskem klubu sklenile, da skupno s SND priredimo prihodnjo soboto zvečer dne 26. oktobra maškeradno veselico. Oddane bodo tri nagrade — za najlepšo, najgršo in za otroke. Zatorej se je nam treba potruditi, da bomo najlepši ali najgrši, da nam nagrada ne uide. Pravijo, da bo nekaj drugega ko druga leta in se bomo kosali, kdo bo nagrade odnesel.

V imenu našega kluba ste uljudno vabljeni vsi, da se udeležite te zabave v velikem številu, pa bili maskirani ali ne. Toda čim več mask bo tem večja bo zabava. Nas bo prav veselilo, če nas posetite iz North Sharona, Wheatlanda, Girarda in drugih bližnjih naselbin, kar vam ob priliki vrnemo. Torej na svidenje 26. oktobra v SND! Vabi SŽK.

Mary Novak.

Slavje 25-letnice

Springfield, Ill. — V nedeljo 27. oktobra bo klub št. 47 JSZ proslavil 30-letnico Proletarca v dvorani Slovenskega doma. Spored se prične izvajati ob 4. popoldne in bode jako zanimiv. Lahko se trdi, da ne bo nikomur žal, ako bo navzoč pri sporedu in istemu sledil.

Slavje 30 letnice Proletarca je nekaj izrednega in zgodovinskega pomena za slovenske delavce v Združenih državah. Proletarec je bojevnik za delavske pravice in voditelj slovenskih delavcev, vsled tega je dolžnost vsakega posameznika, da se pridruži tej proslavi.

O pomenu slavja 30 letnice Proletarca bo govoril državni tajnik soc. stranke Joe Brinocar. Članstvo kluba vabi vse sodruge in somišljenike ter drugo občinstvo, da se udeležite v velikem številu. Po končanem sporedu bo prosta zabava. Vstopnina 25c.

John Goršek.

'Rokovnjači' v Pittsburghu

Pittsburgh, Pa. — Pevsko društvo Prešeren, odsek Slovenskega doma, uprizori znano igro "Rokovnjači" v nedeljo 27. okt. ob 2. popoldne na odru Slovenskega doma. Ta igra je vzeta iz rokovnjaškega življenja na Gorenjskem pred 125 leti. Igralci se trudijo, da se vžive v svoje vloge. Da damo pogum in pobudo našim igralcem za bodoče delo in ker gre za korist Slovenskega doma, je naša dolžnost, da se udeležimo v velikem številu. Če se ne udeležimo, se bodo potrdile besede, da smo zaspani za vsak napredek.

Na svidenje 27. okt. v S. D.!

John Ban.

Vinska trgatev

Coverdale, Pa. — Naš izobraževalni in zabavni dom priredi vinsko trgatev v soboto, dne 26. okt. v svojih prostorih. Uljudno vabimo vse tukajšnje in okoliške rojake, da se udeležijo v velikem številu. Postrežba bo dobra, zabave obilo in igral bo Bizjakov orkester. Vstopnina za moške 25c, za ženske 15c. Vinčarje bo vodil Frank Černuta. Pridite vsi stari in mladi.

John Pelc.

—Federated Pictures.

Sovjetski ledolomilec Lenin.

Prehladi brez hladu

Navzlic temu, da so prehladne bolezni, ka kor nahod, katar in podobno, tako pogoste, n vemo prav za prav še nič gotovega o njihovi vzrokih. Vemo sicer od pamtiveka, da so zvezi s temperaturnimi in vremenskimi pre obrati, a vedno znova tudi čitamo, da so infekcijske bolezni. Če pride nahoden člove v našo bližino, se bojimo, da nas okuži. Mi nili so zato, da neke drugače neškodljive bak terije, ki žive v naših sluznicah, pod nekim pogoji, ob vremenskih preobratih, zadobe sp sobnost, da se zelo razmnožijo in povzroči bolezen ter okužitev. Prehladne bolezni so pe stale tedaj infekcijske bolezni. A še vedn ni manjkalo protislovij in skrivnosti. Znano n. pr. da ljudje, ki mnogo žive v svežem zraku in v mrazu, kakor mornarji in prebivalci p larnih ozemelj, skoraj nikoli ne obole za ka šno prehladno boleznijo.

Opazovali pa so tudi, da se človek lahk "prehladi", če zadenejo kožo komaj dojemlj vi zračni toki, o katerih ni mogoče trditi, d bi bili hladni. To je raziskovalcem dalo m sliti, da utegnejo pri prehladnih boleznih n stajati motnje v kakšnem sistemu kože, ki n ma nobenega opravka s toplotno regulacijo telesu ali pa deluje kvečjemu paralelno z nj V novejšem času so na rastlinah tudi odkri razlike v električni napetosti, ki obstoje me različnimi točkami njih površine. Takšne p skuse so delali tudi na človeški koži in pro Munk iz Berlina, ki se je posebno vneto bavil njimi, je prišel po tej poti do zanimivih ra kritij.

Munk je polagal nepolariziran pol na dol čeno mesto kožne površine, n. pr. na čelo, dru nepolariziran pol pa na kožo drugih organo ki jo je ovlažil s posebno razstopino. Pres netljiv uspeh teh poskusov je bil ta, da so me dvema različnima deloma telesa ostale vedn električne potencialne razlike, ki ostajajo en ke tudi po več meritvah. Tudi opazovanja raznimi bolniki so pokazala, da se te razlik ne spreminjajo in da je to čudno proizvajan in razdeljevanje električne sile samostojn funkcija kože.

Potem pa je prof. Munk preiskal, v kolik je ta razdelitev električne napetosti odvisn od kožne temperature. A tudi če je kožo ra lično ogreval oziroma ohlajeval, ni v normalni razmerah odkril nobenih sprememb.

Vse drugače pa je bilo, če se je lotil opaz vanja pod pogoji, ki vodijo drugače do pr hladnih bolezni. Razdelitev elektromotoričn sile na koži je postala mahoma drugačna. Č je n. pr. ohladil noge s tem, da jih je postav v mrzlo vodo, se je znižala napetostna razlik med sluznico v nosu in med dlanjo. Če so n ge prišle iz mrzle vode, se je obnovila prvotn napetostna razlika. Vidimo torej, da nastaj sprememba napetosti lahko tudi na mestih, so daleč od mesta hladnega dražljaja.

A pri tem ni niti potrebno, da bi vzeli mr lo vodo. Zadostuje, če izpostavimo noge z kratko prepihu — takoj nastanejo takšne n petostne spremembe. Pri tem je prof. Mun opazil še nekaj zanimivega. Če je namreč p skusna oseba, ki jo je dražil prepih, kihnil tedaj se je vsaj za kratek čas obnovilo no malno napetostno stanje.

Vsi ti poskusi so pokazali, da za nastane prehladnih bolezni ni odgovorna normalna t plotna regulacija, temveč razdelitev elektri ne napetosti v koži. Hlad oziroma ohladitv nima neposrednega pomena za to. Zdi se, d postanejo bakterije, ki žive normalno v slu nicah, v spremenjenih napetostnih razmera sposobne za povzročanje bolezni, za razmnož tev nedogled in tudi za inficiranje.

Dom strele

V krasnih bergsbirskih gorah v državi Ma sachusetts stoji posebno poslopje, edinsten na svetu, ki služi samo proučevanju strel Ima tri nadstropja in je zgrajeno skoraj v iz kovine. Glavni namen tega poslopja je n diti inženirjem General Electric Company pr liko podrobnega proučevanja strele. Tu pr dobljene izkušnje porabijo potem za zaščit električnih daljnovodov. Že zunanjost okro lega, z aluminijasto barvo prepleskanega d ma strele je svojevrstna. V tretjem nad stropju je observatorij, čigar stene so iz stek la, da je omogočen razgled na vse stran Sredi observatorija stoji podij, ki se da s č nimi zavesami izpremeniti v temno celico. N tem podiju stoji periskop in cevi vodijo n streho, kjer se končajo s posrebreno kristaln oblo. Zgoraj, kjer se vidi 30 km daleč n okrog, sprejema ta obla slike strel od vse strani in jih prenaša po ceveh s črnimi stena mi do zrcala, to pa dalje do okularija.

Pod periskopom stoji velika kamera z l objektivi, narejenimi tako, da obsegajo vse 360 stopinj obzorja in zato lahko zabeleži kinomatografično vsak blisk, odnosno strel na njem. Tako izdelani film tvori podlago z temeljito proučevanje strele, poleg tega p omogoča še razna druga proučevanja. Če di ja v okolici doma nevihta, udarijo seveda tu v ta dom strele in ker stoji na zelo izpostav ljenem kraju, ga je treba dobro zavarovat Zato je skoraj ves iz kovine ter spojen z zem ljo z neštetimi kabli, obenem ima pa na vrh dva izredno visoka strelovoda. Ogromna ka mera pa seveda ni vsa tehnična oprema teg svojevrstnega laboratorija. Tu so še osci grafi za katodne žarke, narejeni tako, da lah ko zabeležijo tudi blisk odnosno strelo, ki traj nekaj miljontin sekunde. V domu so še razn druge naprave za merjenje in analiziranj strele z vseh vidikov. In vse to bo poznej služilo za borbo proti streli in morda celo z izkoriščanje njene energije.

Vesti s Primorskega

...es po trgovinah rekviriran za vojaštvo

...ka, oktobra 1935. — V na... pokrajini so oblasti popisale ...loge ovsa. Prepovedana je ...ja tega žita v privatne na... Pravijo, da ga bodo vse... pobrali v vojaške namene.

...com prepovedana prodaja satena

...ka, oktobra 1935. — Manu...turni trgovci so dobili nalog, ...ne smejo vnaprej več prodajati satena črne barve za privat...ne. Vse to blago bo re...rirano za vojaške potrebe.

...ke denarne globe izmozganim kmetom

Postojna, oktobra 1935. — Iz ... vasi s Pivke poročajo, da so ... kmetje posekali nekaj bo...ev v lastnih parcelah. Veli...da jih je prignala do tega ...stopka", ki po našem ni no... pregrešek, da so na ta na...prišli do malo denarja. Za ...hovo "pregreho" pa je zve...gradna milicija, ki je greš...poklicala na odgovor in ne ...to, naznanila jih je obla... Za ta prestopek je dobil ... kmet nalog za plačilo 106 ...globe. Če pomislimo, da so ...je prodali voz borovcev za ..., kazni pa mora plačati vsak ...lir, ni potreba pripominjati, ...en udarec je to za nje. Šli ... oblastem s prošnjo, naj jim ... anulirajo, toda zaman. Ker ... mogli plačila, jim je napo... rubežen, in sicer enemu ...rubili prašiče, drugemu kra... tretjemu konja in četrtemu ... premičnin.

... devetero otrok po nedolžnem v blaznici

...st, oktobra 1935. — Že lan...leto v mesecu februarju je ... aretiranih več moških oseb ...ice Pobegov med njimi tu...štiridesetletni Furlanič Jožef, ... iz Pobegov. Imenovani je ...ec, oče devetih otrok, od ...ih najstarejši ima 13 let. ...nica so karabinjerji odpe... od doma, in potem ga ni ... več videl, niti se ni več ... pozitivnega slišalo o ... Širijo pa se govorice, da ... Furlanič ob aretaciji moč... pretepen in mučen tako, da ...gubil vid in um. Kot pripo...jejo, se nahaja nekje v sred...Italiji v umobolnici, k njemu ... puste nobenega človeka, ...bližjega sorodnika ne.

Tri aretacije v Idriji

...rica, oktobra 1935. — Iz I... poročajo, da so tam poli... oblasti izvršile tri areta... Aretirani so bili Kos Sreč... star 26 let, po poklicu šofer, ...N. in njegova sestra. Na ...ih stanovanjih so organi ... varnosti izvršili natančno ...iskavo, nakar so aretirance ... odpeljali z avtomobilom ...nost v Koper. Po mestu ...jo razne vesti o tem razbur... dogodku, toda nihče ne ...nega vzroka.

...voljni delavci se vračajo iz Afrike

...ska Bistrica, oktobra 1935. ... list je obširneje poročal o ...ji za zbiranje delavcev-...voljcev za italijanske ko... vzhodne Afrike, pozneje ... o prvih ekspedicijah teh ...ev iz Julijske Krajine. Po... pa smo tudi o obširnih ... in obljubah, s katerimi so ... naše ljudi zvabiti kot ...voljce v Afriko. Kljub ... poskusom so v naši okolici ... oblasti le malo prostovolj... Kolikor nam je znano, sta ... iz Il. Bistrice 2, iz Trno... 1, s Topolca 1, iz Male Bu... 1 in 1 iz Dolenj. Toda tu... temi šestimi sta dva pri... Italijana. Vsa ta šesto... pa se je že zdavnaj vrnila ... v naše kraje. ... so zdravi, čvrsti, vrnili ... se vsi izmozgani in uniče... kost in koža jih je. Ne ..., toda vsi so si v trop... krajih nakopali bolezni, ka... jih bo rešila le smrt. Ne ...dujejo veliko o življenju ...jajih v Afriki, ker jim ... prepovedano dajati ka... pojasnila ali izjave in ... pod nekakim nadzor... Vendar pa se da kljub te...karikaj ugotoviti in tudi ... Kot izgleda, so v resni... prejemali 25 lir dnevne plače. ...trana jih je stala toliko, in ... tega je vsaka malenkost tako draga, da jim, sicer lep in izreden zaslužek ni zadostoval niti za pošteno prehranjevanje.

V nekaterih krajih pa skrbijo za prehranjevanje podjetja sama in že pri plači odtrgajo tozadevni znesek, tako, da mnogokrat delavcem ne ostane niti za vodo, ki je izvanredno draga.

Tako ni mogoče kljub lepi plači ničesar prihraniti. Nekateri celo pripovedujejo, da tudi težkega dela niso imeli, toda kljub temu našemu človeku ni mogoče vzdržati zaradi podnebja in prehrane. Ko so odhajali ti naši prostovoljci, so sicer računali s tropsko vročino, z boleznijo in drugimi neprilikami, a so upali, da si bodo lahko vsaj nekaj prihranili in tako zboljšali svoj položaj, če ne tega, pa vsaj položaj svoje družine. Zdaj pa so se vrnili na svoje domove brez denarja in brez zdravja v še večjo revščino kot je bila, ko so odhajali. Nekateri od teh so se obrnili na oblastva s prošnjo za pomoč in podporo, a se obračajo zaman.

Velike denarne kazni za prestopke ob manevrih

Trst, septembra 1935. — Za prestopke ob zadnjih velikih po skusnih zračnih napadih, so oblasti naložile visoke denarne kazni za razne malenkostne prestopke. Faktično ni bilo ponoči nobenih napadov ali podobnega, vendar pa so vse one, ki so slučajno imeli kakšno okno premalo zastrto, kaznovali z visokimi denarnimi globami. Tako pravijo, da so oblasti v Trstu inkasirale na ta način 180,000 lir.

Ogenj v Lomeh pri Črnem vrhu

Hotedršica, 30. septembra 1935. — V Lomeh pri Črnem vrhu je pretečeni teden izbruhnil požar na posestvu Karla Rudolfa. Omenjenega ni doma, nahaja se v politični konfinaciji, na katero je bil obsojen za tri leta. Požar, ki je upepelil hlev in gospodarsko poslopje, je baje zanetila strela. Že itak prizadeta družina je s to nesrečo gospodarsko popolnoma uničena.

Brezobzirno postopanje oficirja faš. milicije

Št. Peter na Krasu, 25. sept. — Pred dnevi je tenente obmejne milicije, ki ima svojo postojanko tudi v Koritnicah pri Knežaku, pridrvel v hišo Franca Sterleta ter imenovanega pretepel. Očital mu je, da je o njem raznesel neke privatne in neresnične govorice. Sterle se je sicer zaradi surovega in brezobzirnega oficirjevega postopanja pritožil na merodajnem mestu, toda brez uspeha.

Skoro vsi delavci domačini postavljeni na cesto

Reka, oktobra 1935. — Pri elektrifikacijskih delih vzdolž železniške proge od Št. Petra do Reke, je bilo do zadnjega zaposlenih še precejšnje število domačinov, bodisi kot navadni delavci, bodisi kot rokodelci. Koncem meseca avgusta pa je podjetje obvestilo vse zaposlene domačine, da morajo prinesti kazenski list. Delavci iz južne Italije, oziroma vsi oni, ki so po rojstvu Italijani, so bili te nove šikane prosti. 10. t. m. pa je podjetje odslovilo predvsem vse one delavce, ki niso še predložili zahtevane listine češ, da je bilo rečeno, da morajo to storiti v teku 10 dni. Poleg tega pa so bili postavljeni na cesto tudi vsi oni, ki so predložili kazenske liste, a ne popolnoma čiste. Ozirali se niso prav na nobeno okolnost, zadostovalo je, da je bil kdo že obsojen morda samo na plačilo globe, pa če tudi samo za 10 lir, bil je odslovljen. Pri tem moramo upoštevati, da je danes pri nas le malo takih oseb, ki še niso bile prav nikoli kaznovane, kajti dobro vemo, kako se postopa napram našemu človeku. Tako je bilo skoro vse delavstvo vrženo na cesto. Na njihova mesta pa prihajajo Italijani.

Letina na Pivki

Postojna, oktobra 1935. — Letošnja suša, ki je pri nas vendar malo bolj prizanašala kot pa na Krasu, je zadala tudi Pivki veliko škode, zlasti pa spodnji, ki je zelo občutljiva za sušo. Krompirja ne bodo pridelali prav nič, še semenja ne, žita zelo malo, fižol ne rodi, ker je zemlja prešibka. Sadja nimajo, v poštev pride le seno, ki ima letos primerno ceno, vendar pa so, kar je bilo boljšega že pokupili za vojaščino, sedaj pa se je tudi trgovina s senom že ustavila. Najhujše je pa dejstvo, da bo letošnja jesen v naših shrambah taka, kot je bila spomlad, če ne še slabša.

Posledica suše na Krasu

Trst, oktobra 1935. — Letošnja suša, ki je trajala nepretrgoma več mesecev, pravega dežja pa ni bilo zlasti na Krasu skoro vse leto, je zelo prizadejala letini na Krasu. Pravijo, da je vse tako uničeno, da ni ničesar pričakovati. Strah pred bližajočo se zimo in praznimi shrambami je med ljudstvom čimdalje večji.

Nov vojaški vodnjak

Koritnice, oktobra 1935. — V naši vasi so pričeli z vrtanjem v zemljo. Pravijo, da nameravajo narediti vodnjak v vojaške svrhe. Pri delu so zaposleni sami vojaki. Kot je proračunano, bodo skopali 35 m globoko jamo in pri tej globini upajo, da bodo prišli do vode. Vodnjak kopljejo poleg Volasovega gospodarskega poslopja.

Relifna administracija podprla plantažnike

Dallas, Tex. — Relifna uprava okraja Dallas je črtala z relifne liste deset klientov, ki so odklonili delo na polju bombaža za stradalno mezdo, katero plačujejo plantažniki. Odkar je federalna vlada odprla uposlevalni urad v Dallasu, okrajna relifna administracija sodeluje s plantažniki in odreka podporo relifnim klientom, ki nočejo garati na polju bombaža za sramotno nizko mezdo. Prisiliti jih hoče s stradanjem na kapitulacijo.

Obiralci bombaža izvojevali zvišanje mezde

Memphis, Tenn. — Obiralci bombaža, ki so zastavkali pod vodstvom Southern Tenant Farmers unije, so izvojevali zvišanje mezde 25 do 50 odstotkov v severnovzhodnem delu države Arkansas. V Oklahomi, Texasu in nekaterih drugih državah juga se stavka nadaljuje.

Thomas žigosa trmoglavo podjetje

Zahteva, da se pobotajo s stavkarji

New York. — (FP) — Za delavce pri Consumers Research Inc., kjer so na stavki že več tednov, se je potegnil tudi Norman Thomas, ki zahteva od direktorjev, da prenehajo s svojo škandalozno taktiko in se pobotajo s stavkarji. Proti njim je vodstvo te odjemalske organizacije nastopilo slično kakor nastopajo proti delavstvu najbolj zagrizeni openšaparji.

To organizacijo vodijo sami bivši liberalci in psevdoradikalci. Med njimi je tudi J. B. Matthews, kateremu je bila socialistična stranka prekonservativna in je dalj časa "flirtal" s komunisti. V boju za interese odjemalcev je mnogo obetala.

Pred poldrugim mesecem je v njenem laboratoriju in magacinu v Washingtonu, N. J., zastavkalo okrog tri tucate delavcev — vsi — za priznanje unije in izboljšanje delovnih pogojev. Stavko je prav za prav izvala odslovitev treh delavcev radi unijskih aktivnosti. Direktorji so se potem zatekli k vsem štrajkolomskim aktivnostim, ki jih pozna ameriško delavstvo, od šerifa do profesionalnih skebov in pretepačev.

Thomas žigosa direktorje in zahteva, naj se pobotajo z delavci. "Ako njih metodam delavsko gibanje ne napravi konca, tedaj bodo naši sovražniki še dolgo kazali z velikih zadovoljstvom na nas. V interesu producentov in konzumentov je odkritje resnice in potov za izravnavo medsebojnih diferenc, ne pa zatekati se k metodam, ki razveselijo le srca profitarjev," pravi Thomas.

Sodišče podprlo delavski zakon

Richmond, Va. — Zvezno apelatno sodišče je odločilo, da ima federalni delavski department na podlagi Davis-Baconovega zakona pravico določevati "običajne mezde" pri vseh vladnih delih. Vsak podjetnik, ki prevzame gradnjo teh del, se mora držati provizije glede plačevanja "običajne mezde". S tem odlokom je apelatno sodišče ovrglo razsodbo distriktnega federalnega sodišča v South Carolini, ki je podprlo podjetnika, kateri je odklonil "običajno mezdo" delavcem, ki so gradili bolnišnico za vojne veterane v Columbiji, S. C.

Nova tožba proti Hearstu

New York. — Mehičan Salvador Montes, čigar bivališče je v Mexico Cityju, je vložil proti časopisnemu magnatu Hearstu tožbo za odškodnino $19,000. Montes pravi, da mu je Hearst obljubil nagrado več tisoč dolarjev, če bo uspel v akciji, da se zniža davek na Hearstovem posestvu v Mehiki. To je Montes storil in davek je bil znižan za $60,000, toda Hearst je odklonil izplačilo obljubljene nagrade.

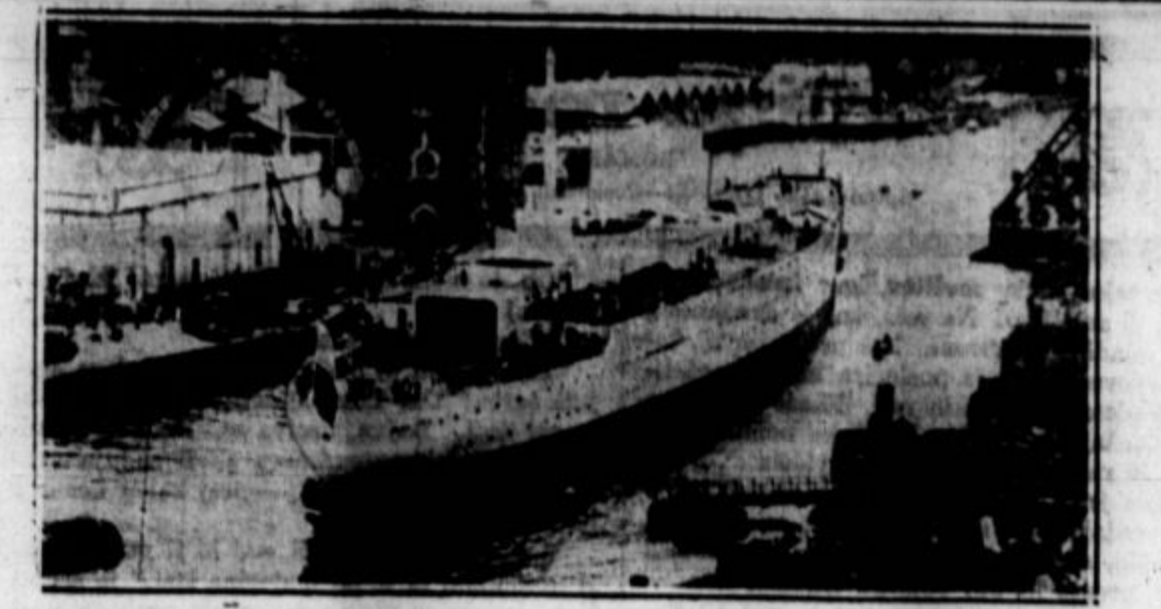

—Federated Pictures.

Nova francoska bojna ladja, ki je bila pred kratkim spuščena v morje v Brestu.

Hearst beži pred davki iz Californije!

Magnat se seli v New York

Hollywood, Cal. — Časnikarski magnat William Randolph Hearst, ki že mesec vodi križarsko vojno proti Rooseveltovemu "New Dealu" in zoper "rdečo nevarnost", je te dni naznanil, da odhaja iz Californije in se za stalno naseli v New Yorku. Vzrok njegove selitve so "roparski dohodninski davki" v Californiji.

Hearst pravi, da plačuje 15% državnega dohodninskega davka, poleg tega pa je še federalni dohodninski davek in toliko drugih davkov, da mu požrejo 80 odstotkov njegovih dohodkov. Hearst pa ni povedal, če proda ali kaj stori s svojim ogromnim renčem v San Simeonu v Californiji. Njegov renč osega 50 milj dolžine in 20 milj širine in na njem so obširni sadovnjaki in vinogradi.

Hearst je tudi rekel, da upa, da ga bodo posnemale tudi filmske družbe v Hollywoodu, ki "pokajo pod težo davkov" in se bodo preselile v Florido ali kam na vzhod.

Governer pomilostil delavskega voditelja

Austin, Tex. — Governer Allred je te dni pomilostil Joseja Rodrigueza, voditelja lanske stavke poljedelskih delavcev. Obsojen je bil na tri leta zapora na obtožbo, da je hujskal stavkarje na izgrede. Governer pravi v svoji izjavi, da je pomilostil Rodrigueza "zaradi usodne napake, ki jo je vsebovala obtožnica." Delavske unije, ki so se zavzele za Rodrigueza in vodile borbo za oprostitev, pravijo, da je njihov pritisk prisilil governerja na pomilostitev delavskega voditelja, dasi Allred tega noče priznati. Stavko poljedelskih delavcev, ki jo je vodil Rodriguez, je zlomila državna milica, katero je poslal proti njim prejšnji governer Ferguson. Pri razbijanju stavke so sodelovale tudi mestne in okrajne avtoritete, ki so nudile stavkokazom policijsko protekcijo.

Otroci oropani višješolske vzgoje

Baltimore, Md. — (FP) — Zamorski učenci v baltimorskem okraju ne bodo dobili srednje šole, ker je okrajni šolski odbor odklonil peticijo, ki so jo podpisali zamorski prebivalci in davkoplačevalci. Mesto ima sedaj dvanajst srednjih šol, ki dovoljujejo vstop le omejenemu številu zamorcev, ki pa morajo prej napraviti izkušnje, česar ne zahtevajo od učencev belopoltnih staršev. Splošna zveza za napredek zamorskega ljudstva protestira proti diskriminacijam. Šolski odbor določa število zamorskih učencev, ki smejo stopiti v srednje šole. Zamorska organizacija trdi, da odbor zanika vzgojne prilike mladini, ker ji odreka višješolsko izobrazbo.

Čistlci oken zastavkali

New York. — Okrog 2000 čistilcev oken je te dni zastavkalo. Zahtevajo minimalno plačo $43 na teden, delovni teden 40 ur in instaliranje varnostnih naprav na newyorških nebotičnikih. Unija hišnikov in operatorjev dvigal je obljubila podporo stavkarjem.

Anglija noče vojne z Italijo, pravi zunanji minister Hoare

(Nadaljevanje s 1. strani.)

povečanjem trgovine z državami, ki niso včlanjene v Ligi narodov, in s tistimi, ki so proti sankcijam. Fašistični krogi so že namignili, da bo moralo prebivalstvo zadrgniti pasove, živeti bolj priprosto in zadovoljiti se z živili, ki jih pridelajo doma.

Vlada je včeraj ustavila pošiljanja londonskega lista "Daily Telegraph" v Italijo. Vzroka ni pojasnila, toda znano je, da so poročila v tem listu vznemirjala fašistične kroge.

Ženeva, 23. okt. — Turčija je včeraj informirala Ligo narodov, da bo prepovedala izvoz orožja v Italijo v smislu Liginega načrta. Doslej je 23 držav naznanilo, da bo podpiralo Ženevo pri izvajanju ekonomskih sankcij proti Italiji.

Madrid, 23. okt. — Španska vlada je včeraj objavila odredbo, ki prepoveduje pošiljanje bojnega materiala v Italijo. To je bila prva odločna akcija, katero je Španija odredila v sedanjem italijansko - abesinskem konfliktu. Ta zaključek je bil sprejet na seji kabineta potem, ko je Salvador de Madariaga, reprezentant Španije v Ligi narodov, sugestiral, naj Španija aktivno podpira Ženevo pri izvajanju sankcij. Odredba, ki bo danes objavljena v uradnem glasilu, uključuje tudi prepoved pošiljanja kemikalij v Italijo.

Pariz, 23. okt. — Premier Laval je pozval italijanskega diktatorja, naj pojasni in modificira svoje pogoje glede končanja afriške vojne. Laval hoče izjavo od Mussolinija predno bo predložil pogoje Londonu. Francoski kabinet se bo danes ponovno sestal na svoji seji, na kateri bo nadaljeval razpravo o mednarodni situaciji.

Premier je včeraj odgovoril levičarski opoziciji, ki kritizira vlado, ker je naznanila, da bo iskala posojilo v svrho povečanja proračuna za oboroževanje. Laval je branil svojo deflacijsko odredbo, češ, da bo preprečila padec vrednosti franka.

Smeh ga je ubil

Milwaukee, Wis. — Otto Grabowski, 57-letni Poljak, je 22. t. m. pri neki pojedini povedal, kako je nekoč ustrelil zajca, ki je tehtal 38 funtov. Vsi so se smejali in on se je krohotal najbolj, a ne dolgo. Med smehom se je zgrudil mrtev. Zadela ga je srčna kap.

Svilni delavci zapretili s stavko

Spravni komitej skuša preprečiti konflikt

Paterson, N. J. — (FP)—Dasi se spravni komitej, ki ga je imenoval župan Hinchcliffe, trudi, da prepreči stavko več tisoč svilnih delavcev, se bo poskus najbrž izjalovil. Pri tem ga podpira tudi tukajšnja trgovska zbornica.

Delavci, člani Ameriške federacije svilnih delavcev, so odglasovali za stavko pred nekaj dnevi, nakar jih je spravni komitej pozval, naj pošljejo svoje reprezentante na konferenco, na katero so bili povabljeni tudi zastopniki tovarnarjev. Prvi so se je udeležili, tovarnarji pa so odklonili povabilo.

Situacija je postala še bolj komplicirana, ko je bil spravni svet informiran, da je Zveza svilnih tovarnarjev, ki je prej vodila pogajanja z delavci, le organizacija na papirju in da se bo morala unija pogajati s posameznimi operatorji.

Louis in Robeson podprla stavko časopisnih delavcev

New York. — Joe Louis, zamorski boksar, in Paul Robeson, sloviti zamorski igralec in pevec, sta podprla časopisne delavce, ki so zastavkali pri listu "Amsterdam News", največjemu zamorskemu tedniku, ki izhaja v New Yorku. To sta povedala v pismu, katerega sta naslovila Heywoodu Brounu, predsedniku Ameriške zveze časopisnih delavcev. Stavka proti omenjenemu listu je izbruhnila, ko je uprava odslovila deset delavcev zaradi unijskih aktivnosti.

Trgovec dobil $250,000 za tono premoga

Vineland, N. J.—Gerge Duggan, trgovec s premogom, je zadnje dni prodal tono premoga državni relifni administraciji. V torek je dobil ček po pošti in ko ga je pogledal, je skoro omedlel. Namesto za $12, kolikor je Duggan pričakoval, se je ček glasil za $250,000. Brž je telefoniral za pojasnilo in tedaj je izvedel, da se je zgodila — pomota. Dva čeka sta bila zamenjana in poslana na napačni naslov: Relifna administracija ima fine uradnike!

—Federated Pictures.

Prizor iz demonstracij proti nacijski Nemčiji v Mexico Cityju. Demonstrantje so potegnili nacijsko zastavo s svastiko s poslopja nemškega poslaništva.

Jugoslavija

Hitra direktna vožnja

preko mile solnčne poti na slavnih italijanskih parnikih.

DIREKTNO V JUGOSLAVIJO

VULCANIA januarja 11

PREKO GENEVE — 15 UR V JUGOSLAVIJO

REX — Nov. 16.—dec. 14.—jan. 18.

C. di SAVOIA — Nov. 2.—nov. 30.—dec. 28.

Uprašajte za pojasnila pri kateremkoli avtoriziranem agentu ali na

333 N. MICHIGAN AVE., CHICAGO, ILL.

ITALIAN LINE

Dolina meseca

ROMAN

Spisal JACK LONDON—Poslovenil Vladimir Levstik

"In taka nagla možitev, kar iznenada, a? Če to ni sumljivo! Ne vem, kaj je dandanes s temi mladimi ženskami. Nič prida jih ni, tako ti povem. To je posledica tistega nedeljskega plesanja in takih reči. Mlade ženske so dandanašnji kakor živali. Take nepremišljenosti in razuzdanosti še nisem videla . . ."

Saxon je bila bleda od jeze, a med tem, ko je Sara nadaljevala svojo pridigo, se je Tomu posrečilo, da je skrivaj krčevito pomežiknil sestri, proseč jo, naj pomaga ohraniti mir.

"Vse je v redu, sestrica," je potolažil Saxono ko sta ostala sama. "Le Sara si ne da ničesar dopovedati. Bill Roberts je dober fant. Marsikaj vem o njem. Ponosna bodi, da ga dobiš za moža. Z njim boš gotovo srečna . . ." Glas mu je upadel in njegov obraz je mahoma postal za čudo star in utrujen, ko je boječe nadaljeval: "Sara naj ti bo svarilen zgled. Nikar se ne ujedaj. Karkoli storiš, ujedati se nikar. Bodi dobra z njim in daj mu časih, da tudi on odpre usta. Tudi moški imajo nekakšno pamet, čeprav Sara tega ne ve. O, Sara me ima v resnici strašno rada, akoravno tega ne kriči na glas. Zate je glavna reč, da imaš svojega moža rada — in, gromska strela, da mu to tudi pokažeš. Z dobrim ga skoraj zmerom lahko pripraviš, da bo storil to, kar boš ti hotela. Le njegovo voljo mu časih pusti, pa bo tudi on puščal tebi tvojo. A rada ga imej, rada, in na njegovo pamet se opiraj — saj ni bedak — pa te bo vse življenje na rokah nosil. Mene Sara strahuje, da ne delam tega, kar je napak; a ljubše bi mi bilo, če bi me z ljubeznijo zadrževala."

"Bom, Tom, bom," je pokimala Saxon, smehljaje se skozi solze, ki so ji bile zalile oči ob njegovih dobrih besedah. "In razen tega bom storila še nekaj drugega. Skrbela bom, da me bo imel Billy rad in da bo tako tudi ostalo. Potem mi ga ne bo treba milovati in se prilizovati, da bo storil tisto, kar bom želela. Storil bo, ker me bo imel rad, razumeš?"

"To je prava misel, Saxon. Drži se je in vse bo dobro zate."

Pozneje, ko si je bila že nadela klobuk, da bi hitela v pralnico, je našla Toma za vogalom. Čakal jo je.

"In, Saxon", je rekel s hlastnim, negotovim glasom, "tistega, kar sem ti prejle rekel zastran Sare . . . veš . . ., tistega menda ne razumeš tako, kakor da je bilo le količkaj nepoštenon nasproti njej? Dobra ženska je in zvesta in njeno življenje nikakor ni bilo lahko. Rajši bi si jezik odgriznil, kakor da bi rekel kaj zoper njo. Kaj hočeš, vsak ima svoje križe in težave. In revščina je pekel, jeli da?"

"Strašno dober si bil z menoj, Tom. Tega ne morem nikoli pozabiti. In vem, da Sara ne misli slabo. Ona stori vse, kar more."

"Poročnega darila ti ne bom mogel dati," se je ohrabril brat. "Sara noče nič slišati o tem. Pravi, da nisva ničesar dobila od mojih ljudi, ko sva se vzela. A nekaj vendarle imam zate. Presenečenje bo. Težko da bi uganila, kaj je."

Saxon je čakala.

"Vidiš, ko si mi povedala, da se misliš omožiti, sem se kakor nalašč spomnil in pisal bratu Georgeu, češ, naj mi da zate to reč. In, strela, poslal mi jo je kar ekspresno. Nisem ti omenil, ker nisem vedel, ali je ni morebiti prodal. Srebrne ostroge je prodal. Najbrž je potreboval denarja. A to reč sem si dal poslati v delavnico, da ne bi vznemiril Sare, in sem jo snoči skrivaj prinesel domov in spravil v drvarnici."

"Oh, to mora biti nekaj očetovega! Kaj je? Oh, kaj je?"

"Njegova vojaška sablja."

"Tista, ki jo je imel, kadar je jahal na svojem sercu! Oh, Tom, lepšega darila mi ne bi mogel dati. Dajva, vrniva se. Rada bi jo videla. Saj lahko smukneva skozi zadnja vrata. Sara pere v kuhinji — prej kakor čez uro ne bo začela obešati."

"Sari sem tudi omenil, naj bi ti pustila stari predalnik, ki je bil materina last," je šepnil Tom, ko sta se plazila po ozkem prehodu med hišama. "A tedaj se je postavila na zadnje noge. Dejala je, da je bila Daisy ravno tako moja mati kakor tvoja, čeprav sva imela vsak drugega očeta, in da je bil predalnik od nekdaj last Daisyjine rodbine, ne stotnika Kita, in da je zdaj moj in da ima pri vsem, kar je mojega, tudi ona besedo."

"To je urejeno," ga je pomirila Saxon. "Snoči mi ga je prodala. Z iskrečimi se očmi me je pričakovala, ko sem se vrnila domov."

"Da, ko sem ji to omenil, je bila ves dan na bojni stezi. Koliko si ji dala zanj?"

"Šest dolarjev."

"To je oderuštvo — saj ni toliko vreden," je zastokal Tom. "Star je kakor svet in ves razpokan na enem koncu."

"Deset dolarjev bi bila dala zanj. Vsako ceno bi bila plačala, Tom. Materin je bil, saj veš. Spominjam se ga v njeni sobi, ko je bila še živa."

V drvarnici je Tom izkopal skriti zaklad in odvil papir, v katerega je bil zavit. Pokazala se je zarjavela sablja v jekleni nožnici, orožje tistega težkega vzorca, ki so ga nosili konjeniški častniki v državljanski vojni. Privezana je bila na šerpo iz gosto tkane, po moljih razjedene rdeče svile, od katere sta visela dva težka svilena čopa. Saxon jo je v neučakani vnemi skoraj iztrgala bratu iz rok. Potegnila je rezilo iz nožnice in pritisnila ustnice na jeklo.

Bil je njen zadnji dan v pralnici. Zvečer je bilo zanjo za zmerom konec likanja. Z Billyjem sta bila zmenjena, da pojdeta jutri popoldne ob petih k mirovnemu sodniku in se poročita. Bert in Mary bosta za priči in po poroki bodo imeli vsi štirje pri Barnumu v posebni sobi ženitovanjski obed. Nato pojdeta Bert in Mary v Myrtle Hall na ples, Billy in Saxon se pa vrneta z električno, ki vozi po Osmi cesti, na Sedmo in odtod peš v Pine Street. Medeni tedni pri delavcih niso navada. Zjutraj po poroki je moral biti Billy ob določeni uri že spet v svojem hlevu, da bo vozil kakor vsak dan.

Vse ženske v likalnici za fino perilo so vedele, da je bila Saxon zadnji dan med njimi. Mnoge so se glasno veselile, a nekateri ji je tudi zavidala, ker je bila dobila ženina in s tem prostost po morečem suženjstvu ob likalni deski. Veliko nagajanja je morala prestati; ta usoda je čakala vsako likarico, ki se je omožila. Pa Saxon je bila presrečna in te hudomušnosti je niso žalile, zakaj čeprav jih je bilo večina debelih, so vendar vse prihajale iz dobrega srca.

V sopari, ki je puhtela izpod njenega likalnika, in na površini nežnih batistov in mušljinov, ki so ji švigali pod rokami sem in tja, je v duhu neprestano gledala sebe v pinestreetski hišici; in spet in spet je tiho pobrundavala ljudsko popevko, kakor si jo je bila prikrojila:

"Karkoli delam in storim,
vse, vse za Billyja naredim."

(Dalje prihodnjič.)

Nekaj spominov iz svetovne vojne

Piše Anton Potisek, (Rillton, Pa.)

(Nadaljevanje.)

Ustavili smo se v neki vasi, kjer smo nekaj dni počivali. Dobili smo spet nekaj novih vojakov, med temi nekega Čeha. Bil je učitelj po poklicu in je dobro govoril slovenščino in sem se z njim lahko pogovarjal. Bil je dober in previden človek in sva se dobro razumela. Ob neki priliki je oštel moje predpostavljene, ki so me za vsako malenkost zmerjali, in potem sem imel mir pred njimi.

Po počitku smo odrinili proti Gradišču in tam smo se držali teden dni. Prišel je ukaz, da moramo vsi k spovedi, ampak ne toliko iz razloga, da bi nam očistili grehe, temveč da bi izvedeli naše mišljenje. Spovednik me je vprašal, če imam kaj grehov in povedal sem mu, da ljudi ubijam. Rekel je, da ubijanje ni greh in čim bolj bom ubijal, tem prej bo sovražnik premagan.

Zjutraj smo spili kavo predno smo šli k obhajilu in tudi to nam je bilo oproščeno. Saj smo se postili dostikrat na fronti, ko nismo mogli ničesar dobiti. Če bi bilo tisto, kar so nam pripovedovali resnica, bi moral Bog kaznovati duhovnika, ki nas je obhajal, dasi je vedel, da se nismo postili. Moja vera ni bila dosti trdna prej, sedaj pa je bila popolnoma omajana. Strašenje s peklom je potrebno gospodarjem, ker s tem lahko drže mase pod svojo peto.

Pet dni pozneje smo odkorakali na železniško postajo in se odpeljali proti Ljubljani in od tu dalje proti Beljaku. Tukaj smo nekaj dni počivali in so nas tudi očistili. Tisti, ki smo imeli slabe uniforme, smo dobili nove. Potem so zbrali petdeset mož in nas poslali v dolino med Črnogoro in Višarji. Bataljon je moral na vrh Črnegore, mi pa smo ostali v dolini, kjer smo kopali jarke, lomili skale in sekali drva. Iz drv so delali oglje, katerega so potem pošiljali vojakom na fronti, da so se ob njegovem ognju lahko greli.

Bili smo med visokimi hribi in streljanje se je malokrat slišalo. V teh krajih je bilo prodiranje otežkočeno zaradi nevarnega terena. Na vrh Črnegore ni držala nobena cesta, samo steze izklesane v skalovje, ob katerih so bile napete vrvi, katerih smo se oprijemali pri plezanju, ker drugače bi lahko strmoglavili v prepade. Ogledal sem si tudi sv. Višarje, staro in znano božjo pot. Zemlja, kolikor je je bilo, je bila vsa razrita od italijanskih krogel. Nisem mogel doumeti tega razdejanja, ki ga je povzročilo blagoslovljeno orožje — avstrijsko in italijansko. Oboji smo bili kristjani, toda Bog, ki smo ga molili, ni storil ničesar, da bi preprečil to razdejanje.

VIII

Pod Črnogoro smo taborili dva meseca in godilo se nam je mnogo bolje nego na fronti. Postavili smo barake, v katerih smo lahko spali v miru in na toplem. Nekoliko stran od nas je bila Ovčja vas, ki so jo krogle razdejale, samo hotel je ostal nepoškodovan, kar se nam je zdelo zelo čudno. Potem so nas nadomestili drugi vojaki, mi pa smo odkorakali proti Trbižu. Nekaj dni smo ostali v vojašnici, nakar smo morali odriniti v drugo smer. Naš bataljon se je ustavil na visoki gori, petdeset mož, med temi jaz, pa v sredini hriba, kjer je bila že narejena baraka. Do nas je držala žična železnica, s katero smo dovažali živila iz doline. Spodaj so nakladali, mi smo pa vrteli vijak in razkladali živila, po katere so potem prihajali vojaki z vrha hriba.

To je bilo l. 1916, ko je zapadlo mnogo snega. Trgali so se plazovi in drveli v dolino in žična železnica ni mogla več funkcionirati. Morali smo v snegu delati steze, da so nam konji lahko prinašali živila in municijo. Neki dan je skupino mož s konji, ki so nosili potrebščine, zasul plaz in smo jih s težavo izkopali izpod snega in jim rešili življenje. Ker je sneg stalno padal, smo se bali, da bo plaz podrl tudi našo barako in jo dnesel v dolino.

Nekega dne, ko smo spet kidali sneg, da napravimo stezo iz doline v hrib, se je odtrgal plaz. Narednik, ki je stal na straži, nas je opozoril in ukazal, naj se hitro umaknemo. To bi bili radi storili, ampak se nismo imeli kam umakniti. Tekel sem nekaj časa po stezi, ki smo jo naredili, toda ko sem videl, da ne morem uiti, sem se vrgel na kup snega. V roki sem držal lopato in tako me je zajel plaz in me vlekel še kakih 150 metrov naprej. Druge plasti snega so drvele čez mene in začel sem klicati na pomoč, toda nihče me ni slišal. Bil sem utrujen in prestrašen, da se niti ganiti nisem mogel. Že sem mislil, da je konec mojega življenja in sem se onesvestil. Koliko časa sem tako ležal, ne vem. Ko sem se osvestil, je bila noč. V bližini sem videl tovariša, ki pa je bil mrtev. Z velikim naporom, ko mi je vse plesalo pred očmi, sem se dvignil in pričel korakati proti baraki. Dospel sem tja, ko je kuhar ravno kuhal kavo. Prvi hip me ni spoznal, tako sem se bil spremenil. Rekel je, da so me iskali in ker me niso našli, so me smatrali za mrtvega. Dal mi je kave kolikor sem hotel, kar me je nekoliko pokrepčalo.

Prsti na nogah in rokah so bili zatekli. Šel sem v posteljo, kjer me je začel tresti mraz. Blizu mene je sedel častnik in me opazoval. Mislil sem že, da bo prišel konec sedaj, ko sem z velikim naporom prišel na varno. Skuhali so mi čaja, v katerem je bilo več ruma nego vode, in me pogrnili s težkimi odejami, nakar sem zaspal. Častnik je telefonično vprašal poveljnika, kaj naj naredi z menoj. Dobil je odgovor, naj me drže v baraki in vsak dan naj mi dajo ruma, vina in juhe. Povedali so mi, da je prišel moj sorodnik večkrat vprašat, če so me dobili izpod snega, potem pa me je prišel obiskat. Rekli so tudi, da pogrešajo polovico tistih starčkov, ki so usodni dan delali stezo v snegu iz doline proti nam.

V baraki sem ležal deset dni; ko sem bil nekoliko bolji, sem pomagal v kuhinji. Potem sem moral opravljati staro delo s tovariši. Težave so bile z vodo, katere nismo mogli dobiti in smo morali topiti sneg. Potem smo položili cevi in zgradili vodnjak. Žična železnica je bila tudi prepočasna in so zgradili novo, ki jo je gonil stroj. Ročnega dela nam ni bilo treba potem več opravljati, ker nam je železnica lahko dovažala vse potrebščine.

Po več mesecih samotarjenja v gorovju smo odšli v mesto med ljudi. Na to mesto so italijanski letalci metali bombe, ki pa niso napravile dosti škode. Tu smo nekaj dni počivali, potem pa je bilo treba iti v hribe, kjer smo spet kopali strelske jarke. To delo smo morali opravljati samo ponoči, ker je bilo podnevi preveč nevarno. Sovražnik nas bi bil lahko opazil in pričel streljati. Bilo je že poletje, toda v hribih ni bila velika vročina. Pitna voda je bila dobra, toda po nji smo bili vedno lačni.

Kopali smo in razstreljevali skalovje in po dvamesečnem težkem delu so nas nadomestili drugi, mi pa smo odkorakali v mesto Mavten, kjer smo teden dni počivali. Potem smo odkorakali nazaj v gorovje, kjer me je bil plaz zasul. Tu smo pričeli kopati predore v hribih, kaverne in strelske jarke. V nekaterih kavernah je bilo prostora za 40 ljudi, kjer so lahko brez skrbi spali. V neko kaverno so postavili motor na bencin. Proizvajal je elektriko in napeljali so žice po vseh barakah in tako smo dobili električno razsvetljavo. Imeli smo tudi električne stroje za vrtanje kamenja in dva druga na zračni pritisk. Pri električnih strojih smo bili štirje zaposleni. Vrtali smo luknje v skale, katere so potem nabili z dinamitom in razstrelili. Streljali so navadno zjutraj in potem odstranjevali kamenje, mi pa smo medtem počivali.

(Dalje prihodnjič.)

ČEZ PRAG

(Nadaljevanje in konec.)

Pa je odtrgal bolni pogled od tal v pramen modrine, presekan s kadečim se dimnikom in življenje ga je klicalo k sebi. Vabilo ga je s tisočerimi utripi, ki so vrveli skozi noč. Zaslišal je vabečo cesto globoko doli, drget mesta, krike hrumečega življenja. Pogled mu je obstal na dimniku. Zazdelo se je, da sega v samo nebo in še čez, nanj pa je pribit on. Tepina Ivan, maturant. Neskončno hrepenenje je v srcu, kakor na grmadi ob kolu, daleč pod njim pa polje vznemirjen krik življenja. Zanj, ki je med žareče zublje uklenjen ni tamkaj doli ničesar več. Njemu je pač vse prešlo?

Skušal je bil živeti kar tako. Ker ni dobil službe, je šel delat na nebotičnik. Pred vsem si je moral pristradati dolg pri gospodinji.

Seveda je bil srečal na borzi, v parkih in drugod postopače in delomrzneže, ki so si pritrkali in dobesedičili življenje. Resno so mu svetovali, naj se jim pridruži. To se vsaj obnese. Kajti nikjer ne zaslužiš toliko kolikor stratiš od telesa. Mi rajši počivamo in to se pravi jesti. Drugo pa naprosiš in če se da, ukradeš.

Ne. Tepina ne bo nikoli beračil, še manj kradel. Rajši skozi okno! In je sprejel delo na nebotičniku.

Zagrizel se je v odkazani posel. Le zdržati, saj vedno ne bo pri tem ostalo, si je prigovarjal. Nihal je med zemljo in nebom, vrtoglavo oddaljene ceste pod njim so ga s prečudno slastjo vabile, naj kar po nevedoma stopi v praznino, da se bo hitro končalo. Niso ga privabile, z varno stopinjo je prenašal opeko od okna do okna in se spomnil, da bi lahko napisal podlistek za dnevnik. Zvečer je poskušal ob brleči svetiljki ujeti nekaj bežnih misli, a kar je napisal, vse mu je bilo tuje, nobene besede ni našel, da bi izrazila to, kar je občutil z vsakim utripom.

Utrujen sem, si je bridko dejal, ne morem več misliti, ker sem tako krvavo zdelan. Spal bi in je zaspal pri mizi.

Pritrgoval si je od lačnih ust in po desetakih vračal neskončni dolg pri gospodinji. Nebotičnik pa mu je sesal kri, da se je nenadoma opotekal in obležal na previsni deski nad cestami. Odnesli so ga v prizemlje in zdravnik je skomignil. Izčrpanost. Najmanj mesec odmora ob skrbni negi. Nato so poskrbeli, da je prišel v svojo podstrešino. Ko se je ovedel, so padale nanj stene in poševni strop se je vrtel v čudežni luči. Gospodinja je stala ob njegovem zglavju, neskončno mogočna in venomer ponavljala, da sedi na omari smrt, posetnico je bila že njej izročila, samo čaka še, če bo sprejeta.

To so bedaste stvari, se je prepričeval, ali verjetno pa je, da bi utegnila smrt imeti tukajle še kakšen opravek . . .

Po nekaj dneh, sam ni vedel, koliko jih je minulo, je prišel končno do sebe. Gospodinja se je bila zavzela zanj, nekaj je morala prispevati zavarovalna blagajna . . . Potem je seveda usahnil tudi ta vir.

Eno pa je postalo gotovo: težkemu delu še dolgo ne bo dorastel.

In kaj potem?

Lakota, glad, skrb so se postavili v vegaste kote in bolščali vanj, tiho, grozotno. Mrzlično je bil pretaknil vse žepe za skorjo kruha. Že davno je bilo vsega zmanjkalo. Na umazanem papirju, ki mu je služil za podložek, za prt, za blazino, če je vrgel ubito glavo med vroče dlani, na tistem popackanem papirju se je poznala rumena lisa, razmok od tolšče, ki je bila nekoč kanila s krožnika juhe. Ne, tega ni mogel izsesati.

Ali si ni prav kar zatrdil, da mora živeti, ves že razbičan in shiran? Niti malo ni več pomislil na tlak, na vrtoglavo globino, kjer je ležala cesta, cesta, cesta, ki bi ga sprejela v svoje naročje kakršen bi že priletel tja doli. V neznani dalji je še vedno klicalo upanje k njemu. Vse bo še nekoč dobro, je klicalo, samo zdaj v najtežji uri ne omagati! Življenje mora biti nekje še lepo. Tudi zanj!

—Federated Pictures.

Kongresnik Vito Marcantonio iz New Yorka govori delavcem, ki so zastavkali proti Consumers' Research Inc. v Washingtonu, D. C.

Ker ne more umreti, je samo še en edini izhod, ampak prestopiti bo moral prag svetišča, ki ga je namenila lepota vsaki mladosti. Brezskrbje, zlate sanje, oblačila, v katera so se odeli le izbranci, vse to je bil že davno zavrgel. Zadovoljen bi bil z najzadnjim kotičkom pod streho lepote. Zanj je le samo še cesta onstran praga, cesta iztirjancev.

Pozna nočna ura je, gostilne so pa najbrž zdaj najbolj napolnjene, gostje dobre in rade volje. Po košček kruha, da si uteši neznosni glad! Vse drugo je zdaj ob strani. Treba se bo vzdigniti, pokopati strt ponos, odpreti stanovanje, tiho, da ga nihče ne začuje, oditi do prvih razsvetljenih vrat . . .

Zdaj se je Tepina nenadoma zdrznil. Čisto razločno je zaznal tihe stopinje za sebaj. Drsale so preko stopnjišč, prav iz petega nadstropja za njim. Brez diha je prisluhnil in nad tem, kar je zdaj opazil, široko razprl oči:

Na zadnji stopnjici, sežaj od njega, je zagledal samega sebe!

Njegov drugi jaz ga je motril z zaničevanjem, onemoglim srdom, in zdaj je vzdignil roki, iz ust pa je kriknilo kot zapoved:

— Nazaj, nesrečnež!

Tepina pa je skril obličje. Blazno omahnil na cesto samo še senca samega sebe . . .

V najbližji gostilni je ves trepetajoč poprosil za betev kr
Dobil ga je. V kotu pod vlaž
stropom ga je zdrobil vase.

Iz zakajenih sob je butal
jani hrup, vreščeči glasovi že
so ga sekali. Mimo njega so
vali pijanci v stranišče.

Pred vhodom je na pločn
obstal stražnik in ga prodirlj
začel opazovati. Izza njegove
nje, s čelado na glavi, se je
hotapila rahla godba iz odda
nega bara skozi težko noč. T
na pa se ni zmenil za nič, prep
in začuden od gorjupe sreče
radosti nad zadobljenim živ
njem.

Potem pa ko se je nasitil,
zmagan sedel, ker je do kr
spoznal, da je od zdaj nišče
človek na smetarnici življenj

SLOVENSKA NARODNA P
PORNA JEDNOTA
izdaja svoje publikacije in
posebno list Prosveta za kor
ter potrebno agitacijo sv
društev in članstva in za pr
gando svojih idej. Nikakor
ne za propagando drugih p
pornih organizacij. Vsaka
ganizacija ima običajno sv
glasilo. Torej agitatorični do
in naznanila drugih podpor
organizacij in njih društev
se ne pošiljajo listu Prosve

Najzanesljivejše dnevne de
ske vesti so v dnevniku "Pro
ti." Ali jih čitate vsak dan

TISKARNA S.N.P.J.
SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knj
koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem,
češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.,
TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo prve
Pišite po informacije na naslov:
S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.
Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno na nino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za č S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini ne ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	$6.00	Za Cicero in Chicago je	
1 tednik in	4.80	1 tednik in	
2 tednika in	3.60	2 tednika in	
3 tednike in	2.40	3 tednike in	
4 tednike in	1.20	4 tednike in	
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	
Za Evropo je			$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali M Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SN ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dn Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati do vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo zn datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $......
1) Ime.................................Čl. društva št.......
Naslov.................................
Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov družine:
2) ....Čl. društva št.......
3) ....Čl. društva št.......
4) ....Čl. društva št.......
5) ....Čl. društva št.......
Mesto.................................Država.................
Nov naročnik.................................Star naročnik.................